

Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 1, Petersburg 1855

एकसकल (एक + स^०) adj. *tausend und ein*: एकसकला गा द्यात्

M. 11, 127.

एकसूत्र (एक + सूत्र) n. *eine kleine Art Trommel*, die mit einer an einem einzelnen Faden hängenden Kugel geschlagen wird, ÇABDAR. im ÇKDR.

एकस्तोम (एक + स्तोम) m. *aus einem Stoma bestehend*, N. einer Soma-Feier MAÇ. 6, 1.2 in Verz. d. B. H. 73.

एकस्यै (एक + स्य) adj. *zusammenstehend, in Einem vereint, vereint* ÇAT. BR. 6, 6, 1, 8. 8, 7, 2, 3. 9, 3, 1, 14. 4, 3, 2. MBH. 3, 1470. R. 3, 30, 26.

तं त्रिपिष्टपसंकाशमेकस्यै विश्वकर्माणा 5, 12, 27. 19, 25. KUMĀRAS. 1, 50. MEGH. 102. एकस्यता MBH. 1, 5328.

एकहंसै (एक + हंस) m. 1) *der einzige, höchste Hens* (alleg. Bez. der Seele) ÇAT. BR. 14, 7, 1, 12. 13. — 2) N. pr. eines Tirtha MBH. 3, 5090.

एकहायन (एक + हा^०) 1) adj. *einjährig*: पिङ्गलैकहायनी TS. 7, 1, 6, 2. स्त्री 6, 1, 6, 5. एकहायना मनुष्याः वाचं वदति 6. M. 11, 136. — 2) f. ०नी *eine einjährige Kuh* AK. 2, 9, 68. H. 1272. — 3) n. *Zeitraum eines Jahres*: धर्वाचीनमेकहायनात् TS. 6, 6, 3, 1.

एकाश (एक + अश) m. *ein abgesonderter Theil, Theil überh.* MBH. 13, 2309. M. 9, 150. विष्टभ्याहृदि कृत्स्नमेकाशेन स्थितो व्रगत् BHAG. 10, 42. त्रिलोचनैकांशतया डुरासद्: RAGH. 3, 66.

एकाकिन् (von एक) adj. *alleinig, einsam* P. 5, 3, 52. AK. 3, 2, 31. H. 1437. कः स्विदेकाको चरति VS. 23, 9. एकाकिना सूर्यं यासि AV. 19, 86, 1. ÇAT. BR. 3, 4, 1, 9. 4, 2, 5, 21. 12, 8, 1, 21. 2, 21. 28. तस्मादेकाको विभेति 14, 4, 2, 3, 4. M. 4, 258. 7, 165. BHAG. 6, 10. N. 12, 17. MBH. 3, 1575. R. 3, 52, 47. 5, 67, 12. 6, 82, 16. 112, 6. AMAR. 69. KATHĀS. 5, 80. VET. 4, 5. Vgl. अनेकाकिन्. — In dem suff. kann अच् enthalten sein.

एकाक्ष (एक + अक्ष) 1) adj. a) *nur eine Achse habend*: रथ BHAG. P. 4, 26, 1 (BURNOUR: *ayant un moyen*). — b) *einäugig* VJUTP. 206. — c) *ein vorzügliches Auge habend*. — 2) m. a) *Krähe* ÇABDAR. im ÇKDR. — b) *ein Bein*. Çiva's MBH. 13, 7503. N. pr. eines Dānava MBH. 1, 2537. HARIV. 2289. 14291.

एकान्तर (एक + अन्तर) n. *ein aus einer Silbe bestehendes Wort*: एकान्तरद्वयत्तराप्येव प्रथमं वदन्कुमारो वदति ÇAT. BR. 11, 1, 6, 4. VS. 9, 31. *die mystische Silbe om*: एकान्तरं परं ब्रह्म M. 2, 83. MBH. 1, 22. एकान्तर-कोष *eine Sammlung einsilbiger Wörter* COLEBR. Misc. Ess. II, 19. एकान्तरमालिका desgl. Verz. d. B. H. No. 808. एकान्तरनिघण्टु 911.

एकाग्र (एक + अग्र) 1) adj. f. *आ (eine Spitze vor sich habend) auf einen Punkt —, auf einen Gegenstand gerichtet, seine Aufmerksamkeit auf einen einzigen Gegenstand richtend* AK. 3, 2, 29. 4, 192. H. 1438. an. 3, 526. MED. r. 121. एकाग्रदृष्टि *starr auf einen Punkt blickend* SUÇR. 1, 113, 12. एकाग्रं मनः कृत्वा BHAG. 6, 12. एकाग्रेण चेतसा 18, 72. एकाग्रया बुद्ध्या BHAG. P. 8, 17, 3. एकाग्रमनस् adj. MBH. 12, 12726. 13, 3368. PĀṆKAT. 186, 15. एकाग्रधी adj. BHAG. P. 4, 24, 79. मनुमेकाग्रमासीनम् M. 1, 1. MBH. 3, 2038. R. 2, 24, 31. 54, 26. 66, 3. 3, 78, 2. 4, 39, 3. mit der Ergänzung compon.: तस्मिन् अग्रणीकाग्र्य RAGH. 15, 66. KATHĀS. 12, 33. 21, 29. एकाग्रम् adv.: एकाग्रं चित्तमिष्यामि MBH. 3, 17308. एकाग्रतस् VET. 21, 2. अनेकाग्र *keine Aufmerksamkeit auf Etwas wendend* MBH. 2, 2618. R. 2, 23, 28. 71, 31. 103, 11. — 2) subst. bei den Mathem. *the whole of the long side (in an excavation) which is subdivided* COLEBR. Alg. 312.

एकाग्रमति (ए^० + म^०) m. N. pr. eines Mannes LALIT. 298.

एकाग्र्य adj. = एकाग्र AK. 3, 2, 29.

एकाङ्ग s. एकाङ्गायन.

1. एकाङ्ग (एक + अङ्ग) n. *ein einziges Glied, ein einziger Theil* MBH. 13, 3871.

2. एकाङ्ग (wie eben) 1) m. a) pl. *Leibwache* RĀGĀ-TAR. 3, 258. 260. 288. 341. am Ende eines adj. comp. f. *आ* 248. — b) *der Planet Merkur* TRIK. 1, 1, 93. HĀR. 33. — c) *der Planet Mars* H. c. 13. — d) *ein Bein*. Vishnu's H. c. 70. — 3) n. *Sandelholz* HĀR. 103. — Vgl. एकदेक.

1. एकात्मन् (एक + आत्मन्) m. *Eingeist* MĀND. UP. 7; vgl. Ind. St. 2, 108.

2. एकात्मन् (wie eben) adj. *auf sich allein beschränkt, alleinstehend* MBH. 3, 4057. 5207.

एकात्म्य (von एक + आत्मन्) adj. *einzig, alleinig* MĀND. UP. 7. BHAG. P. 4, 21, 29. *homogen* 13, 8.

एकादशै (von एकादशन्) 1) adj. f. *ई a) der eilfte*: दशास्यो पुत्रानां धेकु पतिमेकादशं कथि RV. 10, 85, 45. VS. 23, 4. ÇAT. BR. 1, 4, 1, 37. 3, 8, 1, 3. 8, 4, 1, 8. M. 2, 36. 92. 3, 47. 9, 81. वृषैकादशा गाः zehn Kühe und einen Stier 11, 116. 130. JĀGṆ. 3, 264. Vgl. zu ÇIK. 6, 17. mit eilf verbunden: एकादशं शतम् 111 VOP. 7, 95. — b) *aus Eilfen bestehend*: देवास्त्रयं एकादशैः RV. 9, 92, 4. VĀLAKH. 8, 2. स त्रैरेकादशौ इह पतन्तु RV. 8, 39, 9. AV. 5, 16, 11. विश्वेद्वैस्त्रिभिरेकादशैः RV. 8, 33, 3. 1, 34, 11. स एकधा भवति त्रिधा भवति पञ्चधा सप्तधा नवधा चैव पुनश्चैकादशः स्मृतः KĀND. UP. 7, 26, 2. *eilf* (Monate) *dauernd* MBH. 13, 4247. — 2) f. ०शी *der eilfte Tag in einem Halbmonat* MBH. 13, 4234. KATHĀS. 12, 167. एकादशीतल्ल GILD. Bibl. 474. एकादशीपूजा Verz. d. B. H. N. 1199. ०माहात्म्य 1201. ०व्रत 1200. 1202. — 3) n. *Eilfzahl*: त्रीणि कृ वै पशोरेकादशानि ÇAT. BR. 3, 8, 1, 1.

एकादशक (von एकादश) 1) adj. *aus Eilfen bestehend, eilftheilig* MBH. 13, 4914. SĀṆKHYAK. 24, 25. — 2) n. *Eilfzahl*: त्रैरेकादशक VOP. 8, 34.

त्रैरेकादशन् (एक + दशन्) pl. *eilf* (०दश, ०दशभिस्, ०दशानाम्, ०दशसु): त्रया देवा एकादश VS. 20, 11. 14, 29. एकादश रुद्राः TS. 3, 4, 9, 7. ÇAT. BR. 1, 3, 5, 5. 7, 2, 24. 11, 2, 1, 4. 13, 5, 1, 16. TAITTY. UP. 3, 11. M. 2, 89. 3, 270. 8, 320. 322. 9, 180. MBH. 3, 10668. R. 4, 39, 36. त्रैरेकादशकपाल VS. 29, 60. ÇAT. BR. 1, 6, 1, 14. त्रैरेकादशान्तर VS. 9, 33. ÇAT. BR. 1, 3, 5, 5. त्रैरेकादशारत्नि 3, 6, 4, 22. एकादशाक R. 1, 19, 14. एकादशकृत्वम् *eilf Mal* KĀTJ. ÇR. 9, 4, 17 (ÇAT. BR. 4, 1, 1, 10). एकादशविध *eilffach* BHAG. P. 3, 32, 29.

एकादशम (vom vorherg.) adj. *der eilfte* BHAG. P. 8, 13, 25. Verz. d. B. H. 71, 12 v. u.

एकादशाकृ (एकादशन् + 2. अकृ) m. *ein eilftägiges Opfer* MBH. 13, 4938.

एकादशैन् (von एकादशन्) 1) adj. *aus Eilfen bestehend*: विश्वे देवास्त्रयस्त्रिंशास्त्रैरेकादशिनः ÇĀṆKH. ÇR. 4, 10, 2. MBH. 3, 10668. — 2) f. ०शिनी *Eilfzahl* TS. 5, 5, 2, 1. 6, 6, 5, 1. ÇAT. BR. 3, 9, 1, 4. वृषैकादशिनी 7, 1, 22. पृथ्वैकादशिनी 9, 1, 23. 13, 6, 1, 6. त्रैरेकादशिनी *die eilf Rudra-Hymnen* JĀGṆ. 3, 309.

एकादशिन (von एकादशिनी) adj. *zu einer Eilfzahl gehörig*: पद्म ÇĀṆKH. ÇR. 6, 9, 3. 4. 10, 12. — Wohl एकादशिन zu lesen.

एकादशोत्तम m. *der Oberste (उत्तम) unter den Eilfen* (एकादशन् d. i. den Rudra), ein Bein. Çiva's, H. c. 44.